

Hmeljar

Poštšina plačana v gotovini

Izdaja hmeljarski odbor pri OZZ Celje-okolica

Številka stane 2 din

Za hmeljarje brezplačno

CELJE
NOVEMBER

Leto VII., št. 10-11

Smernice VI. kongresa ZKJ in napredek hmeljarstva

VI. kongres Zveze komunistov Jugoslavije je po izčrpnih referatih in vsestransko plodni diskusiji sprejel resolucijo o nalogah in vlogi Zveze komunistov Jugoslavije. Tako v referatu tov. Tita kot v diskusiji in resoluciji je poleg obilice drugih važnih vprašanj obravnavana tudi važna perspektiva kmetijstva in potrebna pomoč komunistov pri delu za hitrejši dvig kmetijske proizvodnje.

Tov. Tito pravi v svojem referatu, med drugim:

»Z dograditvijo ključnih objektov bomo imeli pogoje za nadaljnji razvoj kmetijstva. Že leta 1953 bo investiranih v kmetijstvo 25 milijard dinarjev. Te investicije se bodo večale iz leta v leto.«

Osnovna smer investicij v kmetijstvu naj bo naslednja: prvič, nadaljnja mehanizacija in oskrbovanje s traktorji; drugič, povečanje uporabe umetnega gnojila, v ta namen je treba dajati potrebne kredite posebno zadrugam; tretjič, povečanje živinskega sklada; četrto, izboljšanje stanja vinogradništva — obnavljanje vinogradov itd.; petič, postopna in sistematična graditev sistema namakanja; šestič, graditev majhne živilske industrije na načelu socialistične planske proizvodnje v samem kmetijstvu, kar bo preprečilo propadanje velikih količin sadja in zelenjave (kar se danes žal dogaja) in omogočilo dvig kakovosti končnih izdelkov ter zaposlitev odvečne delovne sile, ki jo bo sprostila mehanizacija kmetijstva.

Da bi se zadruga ne spreminjale postopoma v nekaka podjetja, v katerih bi se krepil, namesto slabil, kapitalistični element v proizvodnji in porazdelitvi, bo morala oblast dobro nadzorovati kreditiranje v kmetijstvu, ker se dogaja, da se krediti uporabljajo v neproduktivne namene in ne prvenstveno za prioritete potrebe, ki omogočajo dvig kmetijstva v čim krajšem roku z ekstenzivne na intenzivno obdelavo; ponekod celo špekulirajo s krediti.

Zadružništvo je za nas še vedno eno najvažnejših vprašanj. Zadružništvo je najvažnejši element zmage socializma na vasi. Brez zmage socialističnega sektorja na vasi ne more biti končne zmage socializma v naši deželi. Ta zmaga pa je v visoki življenjski ravni — materialni, kulturni itd. Gre samo za to, kako bomo to dosegli. Kakor le v kaj moramo vlagati vse napore v to, da bi ne bili vedno odvisni od vremenskih razmer v kmetijstvu, ker nas često dolete razne elementarne nesreče. Prav tako ne moremo dovoliti, da bi bili odvisni od dobre ali slabe volje zasebnih proizvajalcev na vasi. Kakor le kaj, moramo izdati učinkovite ukrepe za obrambo pred naravnimi silami in zavarovati kmetijstvo pred njimi, prav tako pa moramo stalno izdajati ukrepe za zagotovitev prehrane prebivalstva in za pravilni razvoj socializma, da ga zavarujemo pred kaotično proizvodnjo in porazdelitvijo v kmetijstvu, ki sta pogojeni z deset tisoči malih individualnih gospodarstev.

Pri nas še vedno premalo skrbimo za razne oblike stimulacije kmetov za vključevanje v zadrugo. V za-

četku smo ravnali preveč togo, tako v ustanavljanju zadrug, kakor tudi v njihovem notranjem organizacijskem sistemu. Sedaj se je to začelo malo popravljati, toda še vedno je dovolj slabosti, ki jih je treba popraviti. Z druge strani pa so nekateri tovariši izgubili pogum zaradi določenega odpora kmetov v nekaterih krajih proti vključitvi v zadruga, zaradi poskusov sovražnika razbiti že ustanovljene zadruga itd. Ustvarjanje socializma na vasi res ni hitro in lahko delo. Tu so najmočnejše korenine zasebne lastnine, korenine zaostalosti, starih običajev in pojmovanj. Samo s krepitvijo našega socialističnega industrijskega potenciala bomo postopno obvladali težave tudi pri uveljavljanju socialističnega načina proizvodnje na vasi.

Od nas bo odvisno, ali bo rasel ali slabel socialistični sektor na vasi. Ne bo mogel rasti, če mu za to ne bomo dajali hrane in če bomo delali neumnosti. (Vse podčrtal V. Š.)

Pred nami se torej pojavlja vprašanje, kaj in kako storiti v cilju uresničenja smernic VI. kongresa za povzdigo in napredek kmetijstva v našem hmeljarskem področju.

Predvsem je naravno, da pomeni hmeljarstvo za Savinjsko dolino najvažnejšo kmetijsko panogo, kateri je treba dati izrazito prvenstvo pred vsemi ostalimi kmetijskimi kulturami, katere je upoštevati le kot dopolnitev hmelju, n. pr. živinoreja zaradi potrebe hlevskega gnojila; potrebno je preudarno presojanje gojitve drugih poljedelskih kultur le po potrebi kolobarjenja ob zamenjavi izčrpanih hmeljskih nasadov, sadjarstvo itd. Odveč bi bilo poudarjati gospodarsko važnost zvišanja pridelka hmelja, tako za dvig blagostanja hmeljarjev samih, kot za doseg dragocenih deviznih sredstev, potrebnih celotnemu našemu gospodarstvu. O tem si je vsak hmeljar sam itak na jasnem. Gre za to, kako naše delo organiziramo in sistematično usmerimo za napredek hmeljarstva.

Resolucija VI. kongresa pravi, da »... se je lotiti po področjih in panogah specificiranega proučevanja in sestavljanja orientacijskih planov za razvoj kmetijstva za daljša obdobja.« Hmelj brez dvoma predstavlja takšno specifično panogo. Ukrepi v organizaciji hmeljarjev v letošnjem letu omogočajo, da hmeljarji sami po svojih hmeljarskih odsekih pri kmetijskih zadrugah pristopijo k proučevanju potrebnih ukrepov za dvig pridelka hmelja, a hmeljarski odbor Okrajne zadružne zveze bo na izkušnjah in predlogih hmeljarjev pripravil program potrebnih investicij za hmeljarstvo v bodočih letih. Ne mislim se spuščati v razpravo o negi in vzgoji hmelja, katero vsak hmeljar iz svoje dolgoletne prakse dobro pozna. Poudaril bi le, da je mogoče izvesti večja dela s skupnim sodelovanjem hmeljarjev v kmetijskih zadrugah, kar bo omogočalo boljše izkoriščanje investicij in njihov hitrejši učinek na uspeh vsakega posameznega hmeljarja.

Po dogovoru z Glavno združeno zvezo LRS bo združno trgovsko podjetje »Hmezad« dalo v letu 1953 na razpolago Hmeljarskemu svetu pri Okrajni združni zvezi 150 milijonov dinarjev iz razlike v ceni hmelja iz leta 1952, za investicije izključno za hmeljarstvo. Poleg tega bodo imele Kmetijske zadruge na hmeljarskem področju v letu 1952 okrog 50 milijonov dinarjev čistega dohodka, ki bo po vsej verjetnosti investiran tudi za hmeljarstvo. Tako imamo že danes zagotovljeno vsoto 200 milijonov, katera bo dopolnjena še z določenim zneskom iz 25 milijardnega fonda za kmetijstvo zvezne vlade, ki ga omenja tov. Tito, katerega višina za naš okraj zaenkrat še ni znana. S temi sredstvi bo omogočeno ne samo nadaljevati regulacijo Ložnice, urediti obstoječe in zgraditi nove hmeljske sušilnice in izpopolniti Hmeljarski institut, temveč bo možno del teh sredstev uporabiti tudi za začetek večjih investicijskih del za zgraditev sodobnega sistema namakalnih in deževalnih naprav, ki bodo omogočile

močan dvig hektarskega donosa hmelja in tudi drugih kultur. Od pripravljenosti in razumevanja hmeljarjev samih je odvisno, koliko bodo s svojim prispevkom v delovni sili in eventuelnih denarnih sredstvih povečali obseg teh investicij in s svojim neposrednim sodelovanjem dosegli pospešitev teh del, tako važnih za hitrejši gospodarski razvoj Savinjske doline in dvig življenjske ravni naših hmeljarjev.

Zato pričakujemo množično sodelovanje hmeljarjev v pripravah na velike naloge v prihodnjem letu. Koliko lažje in plodnejše bo delo Hmeljarskega sveta, ako mu bodo hmeljarji sami pomagali s predlogi in nasveti in mu omogočili, da bo program investicij za bodoča leta stvaren in prilagojen dejanskim prilikam in potrebam hitrega napredka hmeljarstva. Na osnovi takšnega sodelovanja bo plan Hmeljarskega odbora istočasno njihov lastni plan, za katerega se bo bogato izplačalo sodelovati pri njegovem uresničenju.

Vinko Šumrada.

O čem je razpravljajal Hmeljarski odbor na zadnji seji

Vsem hmeljarjem so še sveže zadnje spremembe, ki so nastale z likvidacijo bivšega »Hmezada« kot hmeljarske zadruge in z izvedbo reorganizacije v samem vodstvu hmeljarske politike. Dejstvo je, da niti hmeljarska zadruga kot centralno združenje hmeljarjev niti neposredno vodstvo hmeljarstva od strani omenjene zadruge ni več ustrezalo socialističnim principom v trenutnih in v bodočih pogojih našega družbenega gospodarstva. Zato je vsakdo, posebno pa savinjski hmeljar, ki je količkaj v zadnjem času zasledoval razvoj našega kmetijstva, kljub nekaterim pripombam posameznikov, v bistvu le razumel z ukrepi izvedene spremembe ob upoštevanju ugotovitev, da je hmeljarstvo vendarle sestavni del našega kmetijstva, pred katerega se danes z vso ostrino postavlja osnovno vprašanje, to je dvig in pocenitev kmetijske proizvodnje ob posluževanju tistih oblik, ki bodo krepile, ne pa slabile socialistične odnose na vasi.

Nimam namena ponovno razglabljaliti o sami reorganizaciji in pogojih, ki so nastali, o čemer je bilo že mnogo razglabljanja na sestankih hmeljarjev, hmeljarskih odborih KZ, v našem listu, »Naši vasi« itd., temveč bi danes posvetil nekaj besed samemu poslovanju hmeljarskega odbora pri OZZ, ki je bil postavljen na zadnjem združnem zboru kot organ za neposredno vodstvo hmeljarstva.

Hmeljarski odbor šteje 13 članov, in sicer: Ielovšek Jože, predsednik, Kač Karel, tajnik in člani Omladič Jože, Braslovče, Ušen Vinko, Šempeter, Turnšek Pangrac, Polzela, Golež Ivan, Vojnik, Kladnik Robert, Prekopa, Lužar Ivan Šempeter, Cokan Ernest, Griže, Plaskan Vlado, Prebold, Podbregar Mirko, Vrbje, Kolenc Vinko, Založe in ing. Andolšek Marija, Arja vas. V odboru so torej tudi tovariši, člani bivšega hmeljarskega sveta, skratka ljudje z dolgoletnimi praktičnimi izkušnjami na področju hmeljarstva.

Že na prvi seji, na kateri se je odbor seznanil s svojim delokrogom in s problemi, ki čakajo uspešne rešitve, so bili sprejeti tehtni zaključki v zvezi z bodočim zavarovanjem hmeljnih nasadov, o povrnitvi škode po toči in škodi, ki je nastala ob graditvi razbremenilnika na Polzeli, o pomoči hmeljarskim odborom KZ itd. Razumljivo je, da so objektivne težave, ki so se pokazale v začetku dela, vplivale na uspešno poslovanje odbora, toda že na naslednji seji, pred nekaj dnevi, se je pokazalo, da bo odbor lahko odigral pomembno vlogo pri nadaljnjem dvigu savinjskega hme-

ljarstva. Prav je, da se hmeljarji spoznajo s konkretnimi vprašanji, o katerih je na zadnji seji sklepal odbor. Na dnevnem redu so bile investicije za bodoče leto, istočasno pa so se reševala nekatera organizacijska vprašanja in ostali problemi.

Večkrat je že bilo poudarjeno, da bo država vlagala čedalje več sredstev za razvoj kmetijstva, saj je samo za letošnje leto predvideno približno 25 milijard, ki so dane v obliki pomoči, kreditov, dotacij itd. Tudi na področju Savinjske doline bo predvidoma uporabljeno iz državnih sredstev v letošnjem letu samo za pospeševanje kmetijstva nad 35 milijonov dinarjev, da ne omenimo investicije na regulaciji, gradnji instituta, razširitvi hmeljskih skladišč, nabavi strojev, traktorjev, škropilnic itd., kar bo izvedeno s sredstvi za prodani hmelj in ki bodo predvidoma znašala v tem letu ca. 53 milijonov dinarjev. V okviru celotnega programa investicij za pospeševanje kmetijstva pa lahko še z večjim zadovoljstvom gledajo v bodočnost prav savinjski hmeljarji, saj se bodo ustvarjena sredstva iz hmeljarstva v veliki večini, poleg kreditov in dajatev od strani države, vračala v prvi vrsti za pocenitev hmeljske proizvodnje in pospeševanje hmeljskih nasadov. Po zagotovitvi Glavne združne zveze LRS je določeno iz letošnjega izkupička za prodani hmelj 150 milijonov dinarjev, ki se vrača za investicije na področju hmeljarstva. Ob tem se moramo zamisliti, zlasti če se ozremo nazaj, ko se za pospeševanje hmeljarstva, razen samih hmeljarjev, ni nihče brigal, temveč se je le iskalo načinov, kako bo kdo na račun hmeljarjevega truda spravil čim več v svoj lastni žep. To je zrcalo iz časa bivše Jugoslavije, ki pa se je po osvoboditvi bistveno spremenilo. Nihče ne trdi, da smo delali do sedaj brez napak, da smo zadovoljili potrebe v prvih povojnih letih, toda skupna vsota investicij v zadnjih dveh letih, ki znaša ca. 67 milijonov in je bila uporabljena za obnovo hmeljišč, regulacije, gradnjo novih objektov, nabavo raznih strojev itd. potrjuje, da so se sredstva kljub ogromnim težavam na gospodarskem področju v lepih količinah vračala za pospeševanje hmeljarstva, da pri tem ne omenimo pomoč države za te namene.

Po vsestranski proučitvi je hmeljarski odbor iz določenih sredstev predvidel okvirne zneske za investicije v bodočem letu, kot sledi:

a) za regulacijo Ložnice, dovršitev razbremenilnika na Polzeli . . .	din 70,000.000.—
b) za gradnjo deset 16 m ² sušilnic, dograditev začelih in gradnja novih združnih objektov ter žičnih nasadov	„ 45,000.000.—
c) za dograditev in končno ureditev hmeljarskega instituta . . .	„ 10,000.000.—
č) pomoč kmetijskim zadrugam za izvedbo kmetijskih strokovnih tečajev preko zime	„ 1,000.000.—
d) za gradnjo hmeljarskega doma v Žalcu	„ 2,000.000.—
e) za lastne investicije »Hmezada«, razširitev in dograditev skladišč, preš in dvigal itd.	„ 15,000.000.—
f) določeno za rezervo, za nepredvidene investicije	„ 7,000.000.—
Skupaj	din 150,000.000.—

Razumljivo je, da je to okvirna razdelitev, katero bo hmeljarski odbor s pomočjo sodelovanja hmeljarskih in ostalih strokovnjakov, v stiku s KZ in ob upoštevanju tehtnih predlogov hmeljarjev dokončno proučil in določil končne vsote na osnovi tako zbranih realnih potreb. V zvezi s tem se je sklenilo, da bo posebna komisija v prihodnjih dneh pregledala vsa regulacijska dela in ostale objekte, da se potom Hmeljarskega odbora takoj podvzamejo ukrepi za postavitve pravilne organizacije dela, zlasti pri delu na regulaciji in odstranijo napake, ki dela zavirajo. KZ bodo v najkrajšem času s pomočjo strokovnjakov pripravile načrte za gradnjo sušilnic in ostalih združnih objektov, za kar so vsi pogoji, da bodo isti v prihodnjem letu že služili svojemu namenu. Skrb odbora je, da bo na vseh področjih pomagal uresničiti predvidene načrte, kontroliral, kako se isti izvajajo in pra-

vočasno ukrepal ob pojavih nepravilnosti. Zlasti pa se bo zavzemal za čim hitrejšo dograditev instituta, katerega čakajo velike naloge na znanstvenem področju.

Nadalje je odbor sklenil, s pomočjo komisije gospodarskega sveta OLO in odgovornih ljudi občine, dokončno določiti odškodnino za poravnava škode pri graditvi razbremenilnika na Polzeli, katera se bo poravnala iz investicijskih sredstev. Odbor je razpravljal tudi o zagotovitvi sredstev kmetijskim zadrugam za nabavo umetnih gnojil, škropiva in ostalega reprodukcijskega materiala. Sklenjeno je, da se zaprosi za dodelitev obratnega kredita, ki ga bomo namenili kmetijskim zadrugam kot bodočim nosilcem kredita za potrebe v hmeljarstvu.

Končno je odbor rešil še nekatera vprašanja za uspešno izvrševanje postavljenih sklepov in odločil, da se sedež odbora preseli v prostore Hmeljarskega instituta v Žalcu, kjer bo lažje v stiku z institutom, Hmezadom ter samim hmeljarskim področjem reševal naloge, ki stojijo pred njim. Jasno je, da bo odbor tem lažje delal, kolikor večje bo sodelovanje slehernega hmeljarja s hmeljarskimi odbori KZ in neposredno z odborom v Žalcu, dalje, da bo čim več hmeljarjev predlagalo tehtne predloge, postavljalo vprašanja in od odgovornih iskalo pojasnil za stvari, ki so jim nerazumljive, kar mora biti v njihovem lastnem interesu. Vse delo Hmeljarskega odbora, hmeljarskih odsekov pri KZ in sredstva, ki se bodo v čedalje večjih količinah vračala, gredo v korist hmeljarjev, ki bodo ob vse večjih investicijah, ob izvajanju melioracij, regulacij, umetnega namakanja, novih sušilnicah, jačanju strojnega parka pri KZ, znanstvenim delom instituta itd., pocenili sedanjo, s precejšnjimi stroški vezano proizvodnjo, dvignili količino in kvaliteto pridelka, kar bo odločilnega pomena za bodoče plasiranje našega hmelja na svetovnem trgu. Kae Karel

Svetovna produkcija, poraba in prodaja hmelja

Pivovarniška industrija in veletrgovina s hmeljem nenehno budno zasledujeta vse pojave, ki vplivajo na razvoj cen na hmeljskih tržiščih. Njihova informacijska organizacija je sicer odlična, vendar je letos nekoliko odpovedala. Po zbranih podatkih je hmeljska kampanja letos spomladi slabo kazala, ker je bilo v vseh državah, ki pridelujejo hmelj, še 10 do 30% neprodanega hmelja letnika 1951, ne računajoč zalog starejših letnikov, ki so znašale 5—15%. Zaradi teh zalog in deloma manjše potrošnje piva v nekaterih državah je cena evropskemu žlahtnemu in nežlahtnemu hmelju kar naprej padala in se ustavila konec marca za žlahtni hmelj pri ceni približno 100 dolarjev za 50 kg, medtem ko je padla za nežlahtne in ameriške hmelje pod 45 dolarjev za 50 kg. Francoskemu hmelju iz Burgunda in Flandrije pa celo na 15—20 dolarjev za 50 kg. To stanje se do konca julija ni bistveno spremenilo.

Hmelj je vsepovsod dobro prezimil. Pozna in hladna pomlad, ki je bila ponekod mokra, je sicer zavirala delo v hmeljiščih in rast hmelja, vendar je razvoj rastline v Evropi in Ameriki kazal na dober donos, medtem ko konsum piva zaradi hladne in pozne pomladi ni bil zadovoljiv. Šele z nastopom poletne vročine se je pričelo stanje naglo spreminjati. Konsum piva je vsepovsod neverjetno naraščal. Pivovarne so bile nenadoma prezaposlene ter so komaj krile vedno naraščajočo potrošnjo piva. Nasprotno je hmelj zaradi pomanjkljive vlage zaostajal v rasti, posebno na slabših slabohumoznih in nepravočasno obdelanih nasadih.

Kot zvest spremljevalec sušnih let, se je pričel močno razvijati eden izmed najnevarnejših škodljivcev — rdeči pajek. Posebno množično se je pojavil konec julija in avgusta. Hmeljarji, posebno v Nemčiji so bili za boj proti rdečemu pajku pravočasno pripravljeni. Na razpolago so imeli zelo učinkovita zaščitna sredstva, kot E 605 Forte, cena za kg DM 71, »Pox« cena za kg DM 18 in Systox cena za liter DM 95. Zaradi tega je bil boj proti rdečemu pajku uspešen, čeprav zelo drag. Stroški škropljenja proti rdečemu pajku in peronospori so znašali na ha od 1.150 do 1.700 DM, kar znaša v dinarjih po uradnem tečaju 81.650 do 120.700 din. V tej ceni niso vračunani delo, pogonska sredstva, amortizacija škropilnice, dovoz vode itd. Vendar so se ti veliki izdatki nemškemu hmeljarju letos obilo poplačali. Tudi v drugih državah, ki pridelujejo hmelj, so se hmeljarji uspešno borili proti vsem nastopajočim boleznim in škodljivcem, vendar ne s takšnim poletom kot v Nemčiji. Vzrok temu so veliko nižje cene tega hmelja kot nemškega. Tudi pri nas so hmeljarji pridno škropili cvet, vendar samo proti peronospori in deloma proti ušem. Le malo je bilo hmeljarjev, ki so škropili proti rdečemu pajku z manj učinkovito žvepleno apneno brozgo. Čeravno je bila zaščita vsepovsod dobra, je bila škoda, ki jo je povzročil rdeči pajek, vseeno precejšnja. Vendar pa do katastrofe ni prišlo, kot se je to dogajalo v letih, ko še ta škodljivec ni bil tako vsestransko raziskan in še ni bilo na razpolago toliko in tako učinkovitih sredstev.

Od 15. do 17. avgusta je bil v Nürnbergu kongres hmeljarjev, ki so združeni v »Evropskem hmeljskem biroju«. Na tem kongresu se je poleg perečih vprašanj, ki zadevajo produkcijo hmelja, razpravljalo o lanskem donosu hmelja in o predvideni produkciji letos, in sicer ločeno po državah, ki so članice biroja, kakor tudi o drugih državah, ki pridelujejo hmelj. Ugotovitve so naslednje:

Država	Pridelek leti 1951 q a 100 kg	Predvideni pridelek 1952 q a 100 kg		
Nemčija	128.200	95.000	do	105.000
Anglija	163.180	129.000	do	133.000
Belgija	13.000	8.000	do	10.000
Francija	21.000	15.000	do	16.000
Jugoslavija	12.300	10.000	do	11.000
Avstrija	600	550	do	550
Skupaj	338.280	257.550	do	275.550

Natančnih podatkov iz ČSR, SZ in Poljske ni bilo mogoče dobiti, vendar navedene cinitve precej ustrezajo dejanskemu stanju. Pridelek v teh državah, ki je znašal leta 1951 v ČSR približno 50.000 q, v SZ približno 14.500 q in Poljski približno 4.500 q, ne bo večji, ampak za približno 15–20% manjši. Kongres je soglasno ugotovil, da bo pridelek evropskega hmelja letos za približno 20% manjši kot v letu 1951. Če hočemo priti do pravega zaključka, moramo upoštevati produkcijo hmelja v Ameriki in drugih državah, ki izgleda takole:

Država	Pridelek leta 1951 q a 100 kg	Predvideni pridelek 1952 q a 100 kg		
ZDA	287.350 *	280.000 *	do	290.000 *
Avstralija	13.100	13.000	do	13.000
Kanada	9.600	10.000	do	10.000
Nova Zelandija	5.700	6.000	do	6.000
Mandžurija	1.500	1.500	do	1.500
Argentina	400	350	do	400
Južna Afrika	1.200	1.200	do	1.500
Skupaj	318.850	312.050	do	322.400

Če seštejemo vse navedene podatke, potem znaša svetovna produkcija hmelja v letu 1951 oziroma predvidena produkcija v letu 1952:

Država	Pridelek 1951 q	Predviden pridelek 1952 q		
Članice evropskega hmeljskega biroja	338.280	257.550	do	275.550
Kominformovske države	69.000	61.000	do	62.000
ZDA in druge države	318.850	312.050	do	322.100
Skupaj	762.130	630.600	do	659.650

V letu 1951 je znašala poraba hmelja približno 594.000 q. Tako je bilo za približno 132.000 q hmelja več pridelanega kot porabljenega. Tudi v letu 1950 je bila produkcija za približno 60.000 q večja kot poraba. Menijo, da se bo letos poraba hmelja nasproti letu 1951 dvignila za približno 5% ter bo znašala najbrž 624.000 q, medtem ko je predvidena produkcija od 630.600 do 659.650 q hmelja. Iz tega izhaja, da bo tudi letos svetovna produkcija večja kot pa poraba. Zato se nam nehote vsiljuje vprašanje, zakaj so se letos cene hmelju tako dvignile, posebno pa žlahtni hmelj, da dosega 180 in še več dolarjev za 50 kg, medtem ko je ameriškem za 100 in še več dolarjev nižja. Produkcija žlahtnega hmelja, med katere štejemo naš, nemški, češki ter deloma poljski in alzaški hmelj, je znašala v letu 1951 približno 210.100 q, pred vojno pa od 275 do 330.000 q. Nemčija je lani že presegla pridelek iz leta 1939, ki je znašal na 7900 ha 112.000 q,

* Ameriški hmelj, ki ne pride v poštev za prodajo, je od navedenih vsot odštet.

leta 1951 pa na 7550 ha 128.200 q. Prav tako je dosegla predvojni pridelek Alzacija in deloma Poljska. Manj kot polovico predvojne pridelka se pridelava samo pri nas in v ČSR, zaradi česar izgubimo vsako leto blizu milijardo dinarjev deviz, ki bi lahko oplajale naše socialistično gospodarstvo. Kakor je iz navedenih števil razvidno, je produkcija žlahtnega hmelja še vedno za približno 30% manjša, kot pred vojno, medtem ko je produkcija kakovostnega piva dosegla oziroma celo presegla predvojno količino. Izpadek žlahtnega hmelja se da deloma nadomestiti z nežlahtnim. Nemški pivovarnarji trdijo, da se ta nadomestek lahko giblje okoli 20%, medtem ko nekateri pivovarnarji drugih držav navajajo možnost nadomestka od 40 do 50% z nežlahtnim hmeljem.

V zunanjem svetu, posebno pa v Nemčiji je huda konkurenca med pivovarnami, zato vsaka pivovarna gleda, da nabavi pravočasno in zadostne količine dobrega hmelja, da bi kakovost njenega piva ne trpela. Zato so letos dvignili cene za hmelj pivovarnarji in hmeljske trgovine. Nemčija potrebuje za svojo produkcijo piva približno 75.000 q hmelja, ostanek približno 30.000 q pa se izvaža. Začetne hmeljske cene v Nemčiji so bile približno za 15–20% višje od lanskih. Sredi septembra so se pričele skokoma dvigati, tako da so v redkih primerih dosegle celo 100% zvišanje. Hmeljarski kongres je predvidel 15–20% zvišanje cen nasproti letu 1951. Kdor je budno opazoval položaj na hmeljarskem kongresu in stanje v posameznih državah, je lahko ugotovil, da presenečenja niso izključena, kar je potrdil razvoj cen za časa sezone. Te nemške visoke cene so precej zavrele izvoz hmelja posebno v ZDA, kar v prihodnje ne bo v prid nemškemu hmeljarstvu.

Da bi se v prihodnje takšen skok cen onemogočil, predlaga nemško pivovarniško združenje vladi, naj bi dovolila povečati sedanjo hmeljsko površino od odobrenih 7600 ha na 10.000 ha. Hmeljarski kongres je sicer na svojem zasedanju v Nürnbergu zavzel stališče, naj se ne povečuje površine preko predvojne stanja iz leta 1939, s čimer so se strinjali vsi prisotni delegati. Zato bo treba budno zasledovati vse korake, ki jih bo storila Nemčija v bodoče.

Kot omenjeno, naš pridelek hmelja še ni dosegel niti polovice normalnega predvojne pridelka, čeprav bi lahko bila ta količina dosežena, če bi se upoštevali predlogi naših dolgoletnih in izkušenih hmeljarjev. Skrajni čas je, da se posveti hmeljarstvu več pozornosti, če hočemo zamujeno vsaj deloma nadomestiti. Po izjavi predsednika Gospodarskega sveta FLRJ tov. Kidriča je znašal ves kmetijski izvoz v drugi polovici leta 1951 in prvi polovici leta 1952 približno 39 milijard dinarjev, od tega odpade na hmelj blizu 1 milijardo. Če primerjamo hmelj z drugimi proizvodi, vidimo, da je pridelek hmelja v Sloveniji blizu 2½% celotnega jugoslovanskega kmetijskega izvoza, ki bi se pa lahko povzpela na 5%. Če bi hoteli kriti ta izvoz z vinom, bi morali prodati vse vino, ki ga pridelava Slovenija na približno 25.000 ha. Iz tega se dobro vidi, kaj nam daje razmeroma majhna površina hmeljišč, ki pa seveda poleg lepega izkupička zahteva mnogo nege, dela, strokovnega znanja, gnojiva, škropiva, hmeljevk itd. Če vsega tega ni, tudi ni kakovostnega pridelka in prav kakovost se danes najbolj išče in dobro plača. Kot že rečeno, nas je zahod prehitel, čeprav smo imeli vse pogoje, ki jih pa žal nismo dovolj izrabili. Zato je danes skrajni čas, da s pametnimi ukrepi zamujeno popravimo, da bo moglo slovensko hmeljarstvo v prihodnje še bolj dvigati življenjsko raven delovnemu ljudstvu.

Jošt Martin.

Letošnje zasedanje Znanstvene komisije Evropskega biroja za pridelovanje hmelja

(Nadaljevanje in konec)

Velika Britanija:

Noben splošno priznani sistem.

X. Pri trgovini je v navadi naslednji sistem:

6 lastnostnih grup

1. izgled	10 točk
2. obiranje	15 "
3. ravnanje s hmeljem	15 "
4. aroma	25 "
5. vsebina lupulina	25 "
6. od bolezni nepoškodovan	10 "

najvišje število . . . 100 točk

XI. Ocenjevalni sistem angleške hmeljne komisije:

7 lastnostnih grup

1. barva, sijaj in ravnanje s hmeljem . . .	10 točk
2. opip	10 "
3. teža hmelja	10 "
4. čistoča od listov in pecljev	15 "
5. od bolezni nepoškodovan	10 "
6. vsebina lupulina	20 "
7. aroma	25 "

najvišje število . . . 100 točk

Jugoslavija:

XII. Hmezadov sistem (glej berlinski):

9 lastnostnih grup

1. obiranje	1— 5 točk pozitivnih
2. sušenje	1— 5 " "
3. barva in lesk	1—10 " "
4. zraščenost kobul	1—10 " "
5. vsebina lupulina	1—30 " "
6. aroma	1—30 " "
7. zaradi napada po peronospori, plesni in drugih rastlinskih škodljivcih	0— 8 " negativnih
8. zaradi napada po rdečem pajku in drugih živalskih škodljivcih	0— 7 " "
9. zaradi napačnega ravnanja (hmelj zdrobljen, presušen, slabo sušen, zažgan lupulin in drugo)	0—15 " "

najvišje število . . . 90 točk

Češkoslovaška:

XIII. Praški sistem:

7 lastnostnih grup

1. obiranje	1— 5 točk
2. barva in sijaj storžkov	1—10 "
3. zraščenost storžkov in enakost	1— 5 "
4. vsebina lupulina in barva	1—10 "
5. aroma	1— 5 "
6. od bolezni nepoškodovan	1— 5 "
7. splošni vtis	1— 5 "

najvišje število . . . 50 točk

Za dopolnilo naj omenimo še razmere v ZDA. Po različnih poročilih nimajo v Ameriki nobenega priznanega ocenjevalnega sistema, ampak uporabljajo

zgolj ocenjevanje hmelja po vsebini pecljev, listja in semen, pri čemer razlikujejo naslednje grupe:

brezsemenski hmelj	vsebina semena do 3%
na pol brezsemenski hmelj	vsebina semena od 3—6%
semenski hmelj	vsebina semena nad 6%

Pri postavitvi ocenjevalnega sistema za evropski kvalitetni hmelj izločimo ocenjevanje iz ZDA, ki temelji samo na določevanju odstotka semenskih zrn. Prav tako moramo izločiti tudi weihenstephanski sistem, ki izvira iz prejšnjih časov, kajti pri njem pride premalo do izraza vsebina storžka (lupulin, olje ozioroma aroma) in dalje, ker so pri njem izpuščene danes važne okoliščine (vpliv bolezni in škodljivcev).

Ostalim sistemom je razen nekaterih izjem skupno to, da so pritegnili pri bonitiranju naslednje lastnostne grupe:

obiranje,
sušenje,
barva in sijaj,
zraščenost storžkov,
lupulin,
aroma,
napake in okvare.

Kakor je razvidno iz primerov, se posamezni sistemi razlikujejo v tem pogledu samo po številu točk za navedene znake.

Dočim je pri mnogih metodah prepuščeno ocenjevalcu, da posamezni lastnostni grupi določi skupno število točk, so pri nekaterih sistemih mnoge lastnostne grupe še močnejše razčlenjene. Tako n. pr. izkazuje Cophoudalov sistem bonitiranja 14 ločenih grup za odločilne znake. Tu namreč ocenjujejo obliko, enakost, finočo in pravilnost vretenc vsako zase. Pri mnogih drugih sistemih pa je za zunanji izgled storžka (zraščenost storžka) samo ena skupna ocena.

Če bi bil namen teh izvajanj primerjati posamezne sisteme med seboj in tako razviti standardni sistem ocenjevanja, bi končno šlo pri tem samo za to, da najdemo k temu vsestransko pravo pot in da postavimo za to predloge. V tem smislu se ne pokažejo n. pr. zgoraj omenjeni sistemi, ki ločeno ocenjujejo posamezne morfološke lastnosti storžka, kot nujno potrebni. V tem primeru bi zadostovala ocena, izražena v enem samem številu točk, kot n. pr. pri drugih francoskih sistemih ali pri berlinskem sistemu. Za to govori tudi dejstvo, da se v praksi preveč zamudiš, če hočeš vsak posamezni morfološki znak ločeno oceniti.

Če sedaj primerjamo različna ocenjevanja z namenom, da postavimo standardno metodo, je najprimernejše, da preudarimo najvišje število dosegljivih točk pri posameznih sistemih in nato procentualni delež posameznih lastnostnih grup, zlasti dveh najvažnejših: lupulina in arome. Kar se tiče najvišje dosegljivega števila točk, bi bilo najprimernejše 100, kakor jih predlagajo pri različnih francoskih in obeh angleških sistemih, kajti na ta način se takoj prikaže procentualni delež posameznih lastnostnih grup pri skupni oceni kvalitete. Iz tega razloga je najbolje predlagati za standardni način ocenjevanja 100 kot najvišje dosegljivo število točk.

Vzemimo samo najvažnejše kvalitetne lastnosti, pa vidimo, da je pri različnih sistemih procentualni

delež za nje predvidenih točk pri vsakovrstnih najvišjih številih točk naslednji:

% deleža ocenitve glede na najvišje število točk = 100

Sistem bonitiranja	Barva in sijaj	Zraščeno- st storžkov	Lupulina*	Aroma
Wagnerjev	15,6	23,4	23,4	23,4
Znan. postaje za pivovarstvo	15,6	23,4	23,4	23,4
Prvotni berlinski sistem	16,7	16,7	25	25
Sedanji berlinski sistem	11,1	11,1	33,3	33,3
Secobrahov	15	15	20	30
Flanderski	15		30	
Cophoudalov	10	25	20	20
Nancyski	15	15	20	20
Velika Britanija	15		25	25

Da moremo sušenje hmelja pri ročnem bonitiranju — zlasti pri manjših neugodno vskladiščenih probah — samo približno preceniti (natančno ugotovimo z določitvijo vlage), ni za ročno bonitiranje posebne važnosti. Če je hmelj preveč posušen, storžki močno razpadajo in mu bomo temu primerno pod zraščeno-
st storžkov ali napake in okvare zmanjšali število točk. Tudi trganje ni v tolikšni meri odločilno za kvaliteto hmelja. Obe ti dve lastnosti lahko tu preskočimo, nasprotno pa si bomo blizu ogledali važnejše znake.

Kakor je iz tabele razvidno, koleba delež, katerega pripisujejo vpeljani ocenjevalni sistemi skupni oceni za lupulin in aromo med 20—33,3%. Spričo dejstva, da so za pivovarilno vrednost hmelja ravno te lastnosti odločilnega pomena, bi za bodoči standardni sistem upoštevali vrednost, ki leži blizu gornje vrednosti (po 30%).

Pač pa pripisujejo v primeri z lupulinom in aromo vsi sistemi manjši pomen barvi in sijaju, kakor tudi zraščeno-
st storžkov (t. j. morfološkim lastnostim storžkov in njihovih delov) in tudi nižji procentualni del pri najvišje dosegljivem številu točk, in sicer za barvo in sijaj 10—15,6% in za zraščeno-
st storžkov 11,1 do 25%. Za presojo teh več ali manj zunanjih lastnosti hmelja bi se pri standardni metodi najpraviše omejili na srednjo vrednost, t. j. 15%.

Nekateri sistemi, tako n. pr. sistem iz Nancyja uporabljajo pri ocenjevanju raznih lastnostnih grup koeficiente, s čimer povzdignejo veljavo posameznih znakov pri skupnem številu točk.

Če bi že od začetka dali tem lastnostnim grupam višje število točk, bi si prihranili to poznejše množenje s koeficientom, ki se nam zdi nekoliko obširno in bi poenostavili metodo bonitiranja.

Tako so n. pr. predvidevali pri nekdanjem berlinskem sistemu za lupulin in aromo samo 15 točk. Da pa bi poudarili pomen teh lastnosti, so pozneje zvišali zanje predpisano število točk na 30. Pri tem so najprej delali na ta način, da so vsako lastnost, kakor pred tem, ocenili z 1—15 točkami in rezultat šele naknadno podvojili ter tukaj prav tako uporabljali koeficient 2. V zadnjem času to opuščamo, ker se je pokazalo v praksi bonitiranja, da je enostavnejše, takoj od začetka oceniti lastnosti z 1—30 točkami. Da bi se morebitne standardne metode laže posluževali, bi po mnenju dr. Zattlerja opustili uporabo koeficientov.

Nasprotno pa se zdi drug princip pri francoski Nancyski metodi, ki ločeno ocenjuje lupulin in aromo zelo primeren, ker moramo ravno ti dve za vrednost hmelja odločilni lastnosti natančneje karakterizirati. Tako bi smeli morda v primerjavi z novejšo berlinsko metodo, kjer ocenjujemo lupulin in aromo s 30 točkami, te za bonitiranje lupulina razdeliti v

vsebina lupulina 1—15 točk
in kakovost lupulina 1—15 točk

pri čemer bi se pri zadnji oznaki upoštevala barva, svežost (sijaj in lepljivost) lupulina.

Za aromo bi lahko smotrno naredili slično delitev:

jakost arome 1—15 točk
finoča arome 1—15 točk

O ločeni ocenitvi za jakost in finočo arome je bilo govora že ob priliki ustmene razlage pri nemškem sistemu bonitiranja in K. Silbereisen je o tem tudi že pisal.

Važno vlogo pri ročnem ocenjevanju hmelja imajo brez dvoma tudi napake in pomanjkljivosti, ki nastanejo zaradi bolezni in škodljivcev ali napačnega ravnanja s hmeljem. Mnogi med vpeljanimi sistemi ne predvidevajo zato nobene posebne (negativne) ocene. Ti sistemi prepuščajo ocenjevalcu, da te vrste okvar upošteva pri ostalih točkah. V drugih slučajih kot n. pr. pri praškem in angleških sistemih je odsotnost poškodb škodljivcev odnosno bolezni pozitivno ocenjena z 1—5 odnosno 10 točkami. Poseben pomen priznavajo okvaram zaradi napačnega ravnanja, odnosno zaradi napada bolezni in škodljivcev s pomočjo negativne ocene pri berlinskem sistemu in pri bonitiranju Znanstvene postaje za pivovarstvo, kjer sta predvideni 2 grupi za okvare, vsaka po 0—15 točk, katere se morajo na koncu odšteti od števila točk za pozitivne lastnosti. Z ozirom na to, da so za kvaliteto hmelja zelo pomembne okvare, ki nastanejo zaradi napačnega ravnanja ali zaradi napada bolezni odnosno škodljivcev, bi priporočali, da to pravilo pridržimo tudi za standardno metodo bonitiranja hmelja. Pri tem bi bilo zaželeno, da bi na kratko pojasnili, pod kakšnimi okolnostmi uporabljamo minus točke, da ne bi bila ista škoda že delno upoštevana pri vrednostnih lastnostnih grupah (na primer barvi ali sijaju). Mogoče bi pri tem ravnali tako, kot to navadno delajo pri berlinskem sistemu, kjer uporabljajo negativne točke le pri močnejših in posebno grobih napakah in okvarah. Kot nas uči izkušnja, so minus točke tudi za graje vredne hmeljarje dober kažipot, kako izboljšati manipuliranje s hmeljem, n. pr. za sušenje pri pravilni temperaturi, če dobi vzorec nekaj negativnih točk za sežgani lupulin (seveda če navcdemo vzrok).

Za končno veljavno postavitev standardne metode za ročno bonitiranje hmelja, ki naj bi veljala ne samo za posamezen hmeljski okoliš, temveč za vse v poštevh prihajajoče evropske države, naj se le-ta podvrže po prejšnji preizkušnji, s kolikor mogoče več sortami in kvalitetami vseh članic evropskega biroja. Gre torej za nalogo, ki naj bo podobna kot vzpostavitev kemične standardne hmeljske analize, izročena posebni komisiji za ročno bonitiranje. K njej morajo biti pritegnjeni poleg številnih hmeljarjev tudi pivovarniški instituti in trgovska podjetja. Za uveljavljanje standardnega sistema bi bilo koristno, če bi se v tej znanstveni komisiji združeni hmeljarski strokovnjaki proglasili kot ocenjevalna komisija in bi se najprej za poskušnjo zedinili za neko metodo bonitiranja in zbirali v posameznih deželah praktične podatke o njeni uporabnosti. Pozneje bi bilo potrebno, da bi izmenjali svoje misli o izkušnjah. Predhodno osvojena skupna metoda bi se lahko pozneje izboljšala in bi tvorila podlago za obdelavo celotnega vprašanja skupno z zgoraj omenjenimi strokovnimi zastopstvi pivovarnišstva in trgovin s hmeljem. V tem smislu naj predložimo na temelju različnih prej nakazanih preso-
sojan predhodno standardno metodo za poskušnjo, v kateri naj bodo po možnosti združene odlike dose-
danjih najbolj smotrskih sistemov.

Predlog za predhodno standardno metodo za ocenitev hmelja za nadaljnjo preizkušnjo:

1. obiranje	1—5	pozitivnih točk	
2. stanje vlažnosti	1—5	„	„
3. barva in sijaj	1—15	„	„
4. zraščenosť storžkov	1—15	„	„
5. lupulin			
jakost	1—15	poz. točk	
kakovost	1—15	„	„
		1—30	„
6. aroma			
jakost	1—15	poz. točk	
finoča	1—15	„	„
		1—30	„
Najvišje število točk	100	„	„
7. poškodbe zaradi rastlinskih ali živalskih škodljivcev	0—15	negativnih točk	
8. napake zaradi slabega manipuliranja	0—15	„	„
Skupno število točk: vsota pozitivnih točk — vsota negativnih točk.			
Najvišje število dosegljivih znaša torej	100		

Priznani procentualni delež posameznih lastnostnih skupin pri skupni oceni je brez nadaljnjega razviden, ker je predlagano najvišje število 100 točk.

Moment, ki jih moramo pri presoji različnih lastnosti upoštevati, in vprašanja, ki se pojavijo pri do-

deljevanju točk, so strokovnjakom pač znana, bodisi iz lastne izkušnje, bodisi iz literature tako, da lahko v okviru teh izvajanj izpustimo različne posameznosti. Mogoče bi bilo potrebno ocenjevalni sistem standardne metode pozneje na osnovi izkustva pri njegovi preizkušnji dopolniti z odgovarjajočimi napotki.

Za čim enotnejše bonitiranje večjega števila hmeljnih vzorcev, n. pr. za neko razstavo, se je že večkrat izkazalo kot koristno, da so ocenjevalci pred tem skupno ocenili manjše število vzorcev (ca. 10—20) za poskušnjo na način osnovnega ocenjevalnega sistema, da bi pridobili čim bolj enotno postopanje. Pri bonitiranju hmelja gre vedno za subjektivno metodo, pri čemer je uspeh praktičnega izvajanja od tega odvisen, da se ocenjevalci pred tem na praktičnih primerih zedinijo glede višine ocene, to se pravi glede dodelitve točk. Ta predpostavka se zdi strokovnjakom sama po sebi umevna. Tudi pri praktični preizkušnji predlagane standardne metode bi smeli torej priporočati, da se držimo te poti, da bi končno mogli doseči povsod veljaven sistem za ročno bonitiranje.

Znanstvena komisija evropskega hmeljskega biroja je soglašala na svojem zasedanju v Bruslju s preizkušnjo predlaganega standardnega sistema. O izkušnjah, ki jih bomo pri tem pridobili, pa bomo izmenjali svoje mnenje na prihodnjem zasedanju, ki bo leta 1953 v Nemčiji.

Kač Lojze

K prazniku republike — 29. novembru iskreno čestitajo

Okrajna zadružna zveza Celje-okolice

HMEZAD, združno trg. podjetje za izvoz hmelja, Žalec

Hmeljarski odbor pri OZZ Celje

HMELJARSKI MUZEJ v ŽALCU

Kakor je znano, se je vršila ob priliki žalskega festivala leta 1950 v prostorih gimnazije razstava, ki je vsebovala tudi zgodovinsko sobo.

Merodajni oblastveni krogi in tudi strokovnjaki so izrazili željo, da bi se razstavljeno gradivo zgodovinske sobe hranilo, kar bi tvorilo temelj za bodoči hmeljarski muzej — edinstven v Titovi Jugoslaviji.

Ker so v novem Institutu za hmeljarstvo v Žalcu že rezervirani prostori za muzej, se obračamo tem potom na vse hmeljarje s prošnjo, da nam dajo ponovno na razpolago razne diplome, kolajne, fotografije, obratovne knjige, listine in drugo kot dar, ali v shrambo proti reverzu, kajti koristnejše je, da so darovani ali le posojeni predmeti, ki pridejo za hmeljarski muzej v poštev, stalno na ogled in v poučne svrhe, kakor pa na posameznih domovih hmeljarjev, kjer nima nihče dostopa.

Ko bodo muzejske sobe opremljene s primernim pohištvo, se bo oglašil zbiratelj gradiva v hišah naših hmeljarjev in prepričani smo, da bo dal vsak hmeljar z veseljem tozadevne predmete, za katere jamči vodstvo Hmeljarskega instituta v Žalcu.

V hmeljarskem muzeju bo prikazan celotni zgodovinski razvoj hmeljarstva, naši mladini v pouk in vzgled, našemu kmetu pa v ponos, ko pa je hmeljarstvo živa priča blagostanja hmeljarjev, zlasti v Savinjski dolini, posebno pa še v Žalcu — zibelki hmeljarstva.

POSKUSI S HORMONI za povečanje donosa hmelja

Že lani smo poročali, da bomo poizkuse s hormonskimi škropljenji nadaljevali. Hormone, ki v rastlinah in živalih uravnavajo rast in razvoj, lahko zamenjamo tudi z nekaterimi kemičnimi sredstvi, ki vplivajo na rastline na isti način kot hormoni.

Število teh sredstev smo povečali oz. nabavili nova ter s škropljenjem poizkusili povečati pridelek. Da lahko postavimo strogo znanstveni kriterij takšnega poizkusa, moramo pri ugotavljanju rezultatov izvršiti mnogo štetij in tehtanj ter računskim potom ugotoviti pozitivni oziroma negativni izid poizkusa.

V priloženi tabeli navajamo rezultate poizkusov s tremi vrstami sintetičnih hormonov — DAA (Dichloro — phenoxy — acetic — Acid), β IBA (beta indolylbutiric Acid) in β IAA (beta indolylavetic Acid). S temi hormoni smo v letu 1951 najbolj uspeli. Hormon DAA je v koncentraciji 3 p. p. m. (3 : 1.000.000) v enem primeru povišal donos za 49,5%, povprečno pa za 29,77%.

Iz tabele je razvidno, kot sledi:

Kolone 1—4: Tek. št., datum poizkusa, koncentracija v p. p. m. (delov na milijon) ter vrsta hormona. Kolona 5 nam pove število zalistkov, število storžkov (>H< — tistih, ki so bili pršeni s hormoni ter >K< onih, ki niso bili hormonizirani t. j. kontrolnih). Kolona 6 navaja težo storžkov in vreten storžkov v gramih, kolona 7 pa povprečno težo enega storžka oz. vretenca. Zadnja kolona 8 pa prikaže v % povečanje donosa.

V letošnjem letu smo te poizkuse še razširili. O tem pa bomo poročali pozneje.

1	2	3	4	5			6				7				8	
				ŠTEVILO			TEŽA				POVPREČNA TEŽA				Povečanje priroda	
				zalistkov	storžkov		storžkov		vretenc		storžka		vretenca		H	K
Tek. št.	Datum pršenja	Konc. ppm	Hormon		H	K	H	K	H	K	H	K	H	K		
1	30. 7. 1951	1,0	DAA	6	193	146	38,08	21,52	2,84	1,52	0,198	0,154	0,0151	0,0111	128,57	100
1	30. 7. 1951	3,0	DAA	11	728	805	74,18	72,72	5,98	5,57	0,103	0,090	0,0102	0,0069	114,44	100
2	30. 7. 1951	3,0	DAA	8	465	524	63,98	55,71	5,39	4,65	0,168	0,134	0,0144	0,0113	125,37	100
3	30. 7. 1951	3,0	DAA	4	241	262	42,39	30,26	3,11	1,97	0,178	0,119	0,0124	0,0087	149,50	100
				23	1434	1591	180,55	158,69	14,48	12,19	0,149	0,114	0,0123	0,0089	129,77	100
1	20. 7. 1951	50,0	bIBA	11	661	693	58,33	62,89	4,88	5,52	0,096	0,094	0,0082	0,0081	102,13	100
2	20. 7. 1951	50,0	bIBA	9	512	599	61,10	66,24	4,42	4,90	0,120	0,116	0,0085	0,0084	103,44	100
3	20. 7. 1951	50,0	bIBA	5	784	677	64,14	55,03	4,84	4,07	0,085	0,081	0,0063	0,0060	104,93	100
4	20. 7. 1951	50,0	bIBA	5	680	726	58,01	57,37	4,54	4,28	0,085	0,081	0,0081	0,0074	104,93	100
5	20. 7. 1951	50,0	bIBA	10	590	619	79,23	75,95	6,42	6,50	0,139	0,126	0,0113	0,0107	110,31	100
6	20. 7. 1951	50,0	bIBA	7	474	491	44,77	39,40	3,63	4,03	0,098	0,087	0,0089	0,0068	112,64	100
				47	3701	3805	365,58	356,88	28,73	28,30	0,103	0,097	0,0086	0,0075	106,33	100
1	2. 8. 1951	0,5	bIAA	9	283	312	43,63	43,71	3,12	3,15	0,170	0,159	0,0129	0,0124	106,91	100
2	2. 8. 1951	0,5	bIAA	8	336	358	41,11	39,25	2,71	2,74	0,144	0,131	0,0100	0,0090	109,92	100
				17	619	670	84,74	82,96	5,83	5,89	0,157	0,145	0,0114	0,0107	108,41	100
1	2. 8. 1951	2,0	bIAA	7	333	270	41,25	39,77	2,67	2,33	0,150	0,144	0,0102	0,0099	104,16	100
2	2. 8. 1951	2,0	bIAA	6	204	265	23,18	27,12	1,78	2,15	0,115	0,104	0,0089	0,0082	110,57	100
				13	537	535	64,43	62,89	4,45	4,48	0,132	0,124	0,0095	0,0090	107,34	100
1	2. 8. 1951	5,0	bIAA	6	174	129	26,59	19,67	2,11	1,40	0,143	0,138	0,0115	0,0117	103,62	100
2	2. 8. 1951	5,0	bIAA	9	105	96	20,54	17,60	1,25	1,88	0,203	0,186	0,0137	0,0131	109,13	100
				15	279	225	47,13	37,27	3,36	3,28	0,173	0,162	0,0126	0,0124	106,37	100
1	20. 7. 1951	50,0	bIAA	9	605	599	77,04	74,96	6,03	5,14	0,129	0,118	0,0102	0,0103	109,32	100
2	20. 7. 1951	50,0	bIAA	8	923	737	88,10	69,12	6,63	5,27	0,104	0,092	0,0068	0,0058	113,04	100
				17	1528	1336	165,14	141,08	11,66	10,41	0,114	0,100	0,0085	0,0080	111,18	100

Janko Kač

*pisatelj,
znanstvenik
in urednik*

Dne 1. XI. 1952 nas je za vedno zapustil naš savinjski pisatelj, genetik, novinar in propagator savinjskega hmeljarstva. Janko Kač se je rodil dne 16. septembra 1891 na Groblji pri Preboldu kot sin malega kmeta in obrtnika. Kot ljudskošolski učenec je bil izredno nadarjen in marljiv, zato so ga dali starši na prigovarjanje takratnega učitelja in župnika v latinske šole, kot so tedaj imenovali preprosti ljudje gimnazijo.

Že kot učenec je bil svojstven. Ni poznal hinavščine, ljubil je resnico, katero je vsepovsod vneto zagovarjal in zaradi tega pretrpel marsikatero grenko uro. Prvo krivico je občutil, ko je začel hoditi v šolo. Opisal jo je v knjigi »Pisane zgodbe«, ki jo zaključuje s sledečim odstavkom:

»Prva javna krivica se je tako začrtala v moje srce, da še danes vidim razježeno belo brado in dolgo palico, kadar se spomnim šole. Zastonj se namreč vprašujem že trideset let, zakaj naju je pretepel, ko sva vendarle resnico govorila. Nemara prav zaradi resnice.«

Da, takšen je bil naš Janko. Kaj vse je napisal ne bom navajal, vendar bi pa omenil, da kdor hoče spo-

znati dušo, delo in ljubezen Savinjčana-hmeljarja in savinjskih žena do rodne grude, ta naj si prečita Kačeve knjige »Na novinah«, »Grunt« in »Moloh«.

Vendar pa ni bil naš Janko samo pisatelj, temveč se je tudi ves posvetil dvigu našega slovenskega, posebno še savinjskega hmeljarstva. Kot novinar je že v bivši Jugoslaviji napisal mnogo člankov, v katerih je hmeljarje seznanjal z boljšim načinom dela in gnojenja. Z živo in pisano besedo je ščitil hmeljarje pred takratnimi brezvestnimi kupci in prekupčevalci. Vedno ga najdemo kot borca v prvih vrstah za pravice malih hmeljarjev. Med drugo svetovno vojno se je zadrževal v Ljubljani, kjer je ves čas sodeloval v Osvobodilni fronti. Po vojni pa se je zopet posvetil hmeljarstvu. Ko je Hmeljarska zadruga začela izdajati list »Hmeljar«, je prevzel Janko Kač uredništvo lista. Kot genetik pa je pričel s križanjem oziroma pomlajevanjem našega savinjskega goldinga, ki kaže že lepe rezultate. Bil je tudi soustanovitelj Instituta za hmeljarstvo.

Zaradi njegovega vsestransko plodnega udejstvovanja, ga bo slovensko ljudstvo, posebno pa savinjski hmeljarji, ohranilo v trajnem spominu. Jost Martin

JANKO KAČ

S težkim srcem pišemo o umrlem Janku Kaču v »Hmeljarju«, ki ga je sam toliko let uspešno urejal in pri katerem ni bilo številke, kjer ne bi pokojnik s svojo vedro in spretno, včasih malce hudomušno besedo vzpodbujal hmeljarje k čim boljšemu delu v hmeljiščih. Vse nas je iznenadila njegova smrt, tako nepričakovano je prišla; vsi smo bili navajeni nanj kot na dovtipnega, družabnega človega, čigar prisrčni smeh je veselo spremljal vsako njegovo pripovedovanje, nikdar ga nisi našel čemernega ali bolnega. Janko Kača je poznala in spoštovala vsa Savinjska dolina, kot svojega zvestega in dobrega sina, ki ji je posvetil delo vsega svojega življenja. Lahko trdimo, da ni slovenskega hmeljarja, ki našega Kača ne bi poznal, bodisi po njegovih poučnih spisih in člankih o hmeljarstvu, bodisi po njegovi leposlovni literaturi, kateri je glavna tema življenje savinjskega kmeta; večina Savinjčanov pa ga je poznala osebno po njegovi poštenu, odkriti, čeprav včasih robati besedi, za katero pa se je skrivalo dobro srce.

Janko Kač se je rodil 16. septembra 1891 v Groblji (Latkova vas) pri Preboldu kot peti in zadnji otrok malega kmeta in mizarskega obrtnika. O svojem rojstvu in marsikateri zanimivosti iz svojega življenja prav na prijeten način piše v kratkih črticah, ki jih je zbral v knjigi »Med padarji in zdravniki«. Oba rodova, očetov in materin, sta prav stare savinjske veje (o materinem meni Kač celo, da je potomec Keltov). Mati je bila delavna, vesela in dovtipna žena, po kateri je Kač podedoval svoj živahni temperament, lahko izražanja in fantazijo, medtem ko je bil oče močno realen človek, ki je manj kot mati vplival na Jankov značaj. Z lahkoto in uspehom je s 13. letom končal osnovno šolo in šel služiti za dninarja k bogatemu kmetu, čez leto pa sta nadučitelj in župnik pregovorila starše, da sta talentiranega fanta poslala v Ljubljansko gimnazijo. Stanoval je v salezijanskem samostanu, ker sta pobožna roditelja mislila, da bo tam užival najboljšo vzgojo; nista pač poznala hinavščino in samostanskih spletk. Težko bi mladenič ohranil svojo odkritost, če ga ne bi legar po končani prvi gimnaziji res skoraj položil v grob, obenem pa ga je rešil konvikta. V četrtem letniku ljubljanske gimnazije je po krivici padel in se komaj rešil kot repetent na celjsko. V osmi šoli je doživel živčni zlom, ki ga je za dolgo časa priklenil na posteljo. Medtem se je začela vojna, ki je tudi njega poklicala v kasarno in na bojišče, vendar se je kmalu vrnil kot invalid in 1916. leta privatno maturiral na celjski gimnaziji. Še v istem letu so ga klicali nazaj k armadi kot neborca, od koder pa je kmalu dobil dopust v študijske namene in začel študirati medicino v Gradcu. Študiral je in kmetoval, dokler ni dočakal konca vojne in presedlal na zagrebško fakulteto. Kadar koli je prišel domov, je z dobro besedo in domačimi zdravilnimi rožami zdravil kmečke ljudi, ki so iskali pri njem pomoči in teh ni bilo malo. Študija medicine pa ni dokončal, ampak je malo pred ciljem popolnoma prenehal z medicino. Kljub temu, da se je odrekel zdravniškemu poklicu, ga je študij medicine močno prevzel in skoraj vsa njegova literarna dela pričajo o tem, da so ga problemi iz zdravilstva skozi vse življenje vznemirjali.

Po opustitvi zdravniškega študija se je začel baviti z novinarstvom. Ko pa se je na neki kmetijski razstavi v Ljubljani, kjer je sam pripravil oddelek za hmeljarstvo, seznanil z botanikom prof. Jesenkom, se je vpisal na ljubljansko univerzo in začel študirati rastlinstvo. Preveč kmeta je bil Janko, da bi pri bota-

ničnem študiju neprestano ne preizkušal in primerjal, kaj se da s tem znanjem koristiti praktičnemu kmetijstvu in se je tako pri Jesenkovih praktičnih vajah navdušil za vzgajanje novih koristnih sort v kmetijstvu s pomočjo križanja in selekcije.

Leta 1930 je dobil stalno službo kot urednik pri »Jutru« in se je tudi oženil. Vendar se je njegov zakon zopet razdril, čeprav si je Janko vroče želel toplega doma. Ostala mu je samo hčerka Vida. 11 let je bil Kač zaposlen kot urednik, dokler tudi njega ni zajela vihra druge svetovne vojne. Vsa štiri leta vojne je preživel v Ljubljani in aktivno sodeloval z Osobodilno fronto. Po vojni je začel krepko sodelovati pri Hmežadu: postal je urednik »Hmeljarja« in soustanovitelj in znanstveni delavec v Institutu za hmeljarstvo. Ni se pa mogel več popolnoma odtrgati od Ljubljane, kjer je tudi 1. novembra letošnjega leta truden in za vedno zaspal. Njegove posmrtno ostanke je sprejela vase nadvse ljubljena rodna gruda ob veliki udeležbi kmečkega prebivalstva iz vse Savinjske doline.

To bi bila na kratko njegova življenjska pot, pre mnogokrat grenka in težavna, kljub temu pa ni Kačevega vedrega obraza nikdar zapustil veseli smeh, ki je bil mnogokrat hudo bučen, vendar vedno pristen in nehinavski.

Oglejmo si še Kačevo delo!

Nič ni bilo stalnega v Jankovem osebnem delu, poizkušal je v vseh mogočih poklicih in reči moramo, — čeprav so si bili ti med seboj zelo različni — nikjer brez talenta. Glavno njegovo zanimanje velja pač živemu svetu, rastlinam, človeku v prvi vrsti — kmetu. Živa priroda ga je popolnoma priklenila, čeprav se je kot vsestranski človek zanimal za ves svet okrog sebe. Preveč mnogostranski je bil, da bi posvetil vse svoje življenje enemu samemu delu in enemu cilju. To je bila na eni strani njegova odlika — pa tudi njegova napaka, ki ga je ovirala, da ni dosegal globljih uspehov.

Pri znanstvenem delu se je obilno posluževal svoje izredne fantazije, ki je prav tako vplivala pozitivno in negativno na njegovo delo. Mnogokrat je z njo, veliko prej kot bi spoznal na temelju študija in poizkusov, zaslutil marsikatero resnico ali napravil zaključek, ki mu je dobro služil, drugikrat pa mu je prav ona izpodmaknila realna tla pod nogami in ga navedla k špekulaciji, ki je v znanosti dvomljiva in ne more nadomestiti eksaktnosti. Močno nadarjen in duhovit dostikrat ni mogel svojega dela tako usmeriti, da bi prišel stvari do dna.

Oglejmo si najprej njegovo literarno delo, ki je pravzaprav od vsega njegovega udejstvovanja najbolj znano širokim množicam in tudi najpomembnejše. S pisanjem pesmi je začel že v gimnazijski dobi, kakor večina naših literatov, vendar se ni posvetil poeziji kljub temu, da so ga profesorji vzpodbujali k izpopolnjevanju. V njegovi zapuščini se nahaja poleg ostalega še nekaj ljubezenskih pesmi, ki pa jih ni nikoli objavil. Občinstvu se je najprej predstavil kot novinar, pozneje pa kot pisec kratkih črtic in romanov. Skoraj v vseh svojih leposlovnih delih se je posvetil izključno Savinjski dolini in njenemu kmečkemu prebivalstvu in je v pravem pomenu besede pokrajinski književnik. Najboljši je Kač v opisovanju kmečkega življenja, medtem ko je na drugih področjih preveč

novinarski, idealističen — pozna se mu, da ne piše o doživetih stvareh. Njegovo literarno delo je zlasti pomembno, ker nam slika like resničnih kmečkih ljudi, čeprav bi morda razne probleme Savinjske vasi moral še dialektično poglobiti. Zlasti lep je Kačev jezik v teh kmečkih romanih, sočen in svež, ves prepojen z živim kmečkim govorom, poln stare in počasne, a sigurne kmečke modrosti in poln krajevnih posebnosti.

Prvo njegovo literarno delo »Med padarji in zdravniki« je iz tiste dobe, ko je začel študirati v Gradcu medicino, hodil domov pomagat in zdraviti sosedo z besedo in zelmi. Te črtice so vzbudile precej zanimanja in priznanja ter so uvrstile Kača med književnike. Črticam je sledilo njegovo prvo večje literarno delo »Nezakonski sin«, ki pa je pozneje dobilo naslov »Grunt«. Prvotno je hotel v tem svojem delu narisati krivično razliko med zakonskim in nezakonskim otrokom, pa se mu je roman pri delu razrasel v obširno opisovanje življenja treh rodov na »Kolenčevini« in priklenjenost našega kmeta na lastno zemljo. Spoznal je, da je grunt kmečkemu človeku najsvetejša prva postava na svetu, celo pred denarjem in Bogom. Čeprav je bil »Grunt« precej čitana slovenska knjiga in celo prevedena v češčino, jo je naša kritika zelo tiho sprejela.

Dve leti za »Gruntom« je izdal zbirko črtic »Pisane zgodbe«, tik pred drugo svetovno vojno pa socialno-zgodovinski roman »Moloh«, v katerem piše o prodiranju inozemskega kapitala in industrije v našo dolino, polno patriarhalnosti in zatišja ter propadanje stare kmečke zemljiške posesti.

Zadnje Kačevo leposlovno delo je njegov roman »Na novinah«, kjer slika napore malih kmetov, da bi si na gmajni, kjer je postalo po regulaciji Savinje možno obdelovanje in so si jo kmetje in bajtarji razdelili med seboj, postavili hišice. Med vojno so prenehali z vzdrževanjem regulacijskih naprav in Savinja je grozila, da bo odnesla prst iz obdelanih polj, dokler ljudje končno ne spoznajo, da si samo s skupnim delom lahko zavarujejo lastno posest in si organizirajo svojo vodno zadrugo. V tej zadnji knjigi že skuša Kač najti izhod iz perečih problemov na naši vasi v združništvu.

Poleg leposlovnega dela je znan Kač tudi kot novinar. Pred vojno je v glavnem priobčeval v »Delavski pravici« in v »Jutru« in je že tedaj objavil mnogo člankov o savinjskem hmelju ter poučna navodila za gnojenje in obdelovanje v hmeljiščih. Zlasti pa se je temu delu posvetil po vojni, ko je kot urednik »Hmeljarja« s preprosto, vsakomur razumljivo živo domačo besedo učil Savinjčane umne »hmeljarije«. V založbi »Kmečka knjiga« je izdal tudi drobno brošuro »Nasvetov in navodil za pridelovanje hmelja«.

Ceprav je Kač najvažnejši kot književnik, moramo vendar ugotoviti, da je literatura šele ena stran njegove dejavnosti. Poleg kratkega delovanja v zdravniški praksi je zelo plodonosno njegovo udejstvovanje na polju kmetijstva. Pomemben je ne samo kot strokovni pisatelj, ampak tudi kot znanstveni delavec. Omenili smo že, da ga je njegovo srečanje s profesorjem Jesenkom privedlo na pot vzgajanja novih vrst s pomočjo križanja in selekcije. Že pred vojno se je bavil s križanjem raznih sort koruze pa tudi s proučevanjem hormonskih preparatov za povečanje pridelke, po vojni pa se je popolnoma posvetil križanju in selekciji hmelja. Bil je tudi med soustanovitelji »Instituta za hmeljarstvo«. O svojih izkustvih je razen v »Hmeljarju« pisal tudi v drugih časopisih in naši kmetje so radi prisluhnili njegovi živi domači besedi, polni krepkih prispevkov in pameti starih ljudskih rek, čeprav včasih malce preveč senzacionalnih.

Krepko je bil povezan z domačo savinjsko grudo, čeprav je mnogo let preživel in deloval v mestih. Malokdo ima tako tenko uho za domače običaje, načine mišljenja in izražanja. Bil je tipičen Savinjecan, ponosen na svoj rod in domačo zemljo in kot tak ni mogel drugače, kot da je bil navdušen hmeljar, saj je pravzaprav hmelj prinesel blagostanje v dolino in dvignil savinjskega kmeta na raven najnaprednejšega kmetovalca v naši deželi. Zato je posvetil vse svoje sposobnosti hmelju; pomagal mu je na pot v svet, vzgajal njega in hmeljarje. Čeprav včasih malo robat, vendar srčno dober in vedno pošten je bil naš Janko Kač in tak bo ostal v srcih hmeljarjev.

Ing. Kač Lojze

KRAMLJANJE JANKA KAČA S HMELJARJI

1. NEKAJ NAPOTIL ZA SADITEV

Sadite le zdrave in krepke sadike. Kakršna je sadika, takšen bo nasad in z njim pridelek, ve vsak hmeljar. Splošno priporočamo saditi sadike nekoliko poševno proti preklji, da se sadike na večji površini okorenijo. S svežim gnojem gnojiti prvoletnika ni iz zdravstvenih razlogov priporočljivo. ne pozabite shraniti nekaj sadik za posajanje. Čim začnejo sadike poganjati iz zemlje, je zadnji čas za posajanje.

Pa še eno upoštevajte: Ne sadite med prvoletnik preveč medkultur, zlasti ne v isto vrsto med hmelj. Krompir ne spada v prvoletnik zaradi nevarnosti objedbe po rovkah in obolenja za velostjo.

2. POSAJANJE LETOŠNIH PRVOLETNIKOV

Zaradi dolgotrajne suše ni pognal odnosno je zamrl marsikateri sadež v prvoletnih nasadih. Kakor kažejo izkušnje doma in na tujem se najboljše obnese posajanje že vkoreninjenih sadežev. Na gola mesta posadimo v primerno velike jame vkoreninjenke, ki smo jih izkopali iz krajnih vrst nasada. V koreninjenecem prirežemo daljše korenine, krajše pa pustimo. V krajne vrste posadimo na pomlad prvoletnik.

Tako se bodo najboljše zakrpal po suši prizadeti nasadi, ki bodo dali že drugo leto večje in sigurnejše pridelke, kakor na primer, da bi jih posejali na pomlad s prvoletnimi sadikami, ki jih krepkejšo drugoletne rastline ovirajo v rasti ali celo povsem zatopijo.

3. KAKO PRIVEZUJEMO HMELJ

Se vedno se najdejo hmeljarji, ki ravnaajo s hmeljsko rastlino, kakor svinja z mehomo. Pri napeljevanju v naglici pomuli odvišne poganjke, ostale tri, štiri pa pridrgne kakor obešenca na hmeljevko. Ne tako, dragi hmeljarji. Kdor hoče prav hmeljariti in žeti v jeseni obilno plačilo za svoj trud, se bo ravnal pri napeljevanju po starih izkušnjah, ki so se vedno dobro obnesle.

Ko smo postavili hmeljevke najmanj 40 cm od štora, ravnamo pri napeljevanju trt takole: Iz grmušlja poganjkov izberemo štiri najboljše, kar ni rečeno, da najdaljše, temveč v rasti najbolj izenačene trte. To se pravi čakate in zastavne iz sredine šopa. Ko napelješ trte, jih lepo položi na zemljo do opore, na katero jih z vezilom tik zemlje nalahno okloni. Odrezanih odvišnih poganjkov ne meči po hmeljišču, temveč jih povij, če so zdravi, v pušeljo, ki ga položi na trte, potem pa jih plitko zasuj. Tako boš dal rastlini tedaj, ko bo že izvlekla iz štora rezervno hrano, s tem zelenim gnojenjem iz hmeljskih odpadkov samih najboljše gnojilo. Če so poganjki zdravi, smo rekli zgoraj, kajti pri napeljevanju je treba tudi natančno pogledati, če niso med njimi kuštravci — nosilci peronospor — ali drugače bolno nakazani. Takšne bolne poganjke je treba metati v košaro, ki jo nosi delavec s seboj in jih po končanem delu sežgati. Ni se treba nič nasmehovati, češ spet nepotrebna ceremonija. Pred očmi morate imeti, da s to malo zamudo mnogo pripomorete k preprečitvi bolezni, kar je ne le mnogo lažje, temveč tudi mnogo izdatneje in zlasti ceneje, kakor poznejša borba z že nastopajočo boleznijo.

4. KORISTI PRAVILNEGA NAPELJEVANJA TRT

Po vsej dolžini trt, ki se zagrnejo s prstjo, odženejo številne vlaknaste poletne koreninice, ki se razrasejo daleč naokoli, vsrkajo vsak še tako skromen dežek in z njim hrano ter tako mnogo doprinesejo k prehrani rastline.

Pravilno napeljevanje trt pa je posebno ob sušnih letih zelo važno. Še tako skromen dežek, da že celo močna rosa pride v gornje plasti rahle zemlje, kjer jo morejo iz pogrobanih trt pogrnale koreninice vsrkati. Zato trpi pravilno napeljani hmelj mnogo manj od suše, kako pa tisti, ki so mu nepravilno postavili oporo preblizu štora in nategnili nanjo navpično trte.

Pa še ene koristi pravilnega napeljevanja trt ne smemo pozabiti. Čim navpičneje raste rastlina, hitreje srka hrano iz tal v vrh ter raste pri tem bolj v višino, kakor v širino. Tako je to tudi pri hmelju, kjer nam pa ni ljuba rast v višino, temveč dajo le košate rastline obilen pridelek. Če smo trte pravilno napeljali, pa prisilimo z dvakratno upognitvijo istih — enkrat pri štoru, drugič pa pri opori — da tako rudninski sok iz korenin navzgor, kakor tudi v nasprotni smeri škrobni odnosno sladkorni sok po rastlini navzdol počasneje kroži, kar ima za posledico košatenje in obilni nastavek cveta, torej tisto, kar je za hmeljarja največje važnosti: obilen pridelek enakomernih in čvrstih kobul.

5. NE ODLAŠAJTE S ŠKROPLJENJEM

Nikjer se ne uresničuje tako ljudski rek, da bolezen in smrt ne prizaneseta, kakor prav pri peronospori. Kakor vse glivične bolezni, je tudi peronospora potuhnjena. Danes je še nikjer ni, jutri pa že nastopi, kakor bi padla iz oblakov, z vso silo. Danes vemo natančno njen nastanek in ves njen potek, da se je moremo pravi čas obvarovati.

Odporni zimski trosi peronospore prezimijo v zemlji, kamor so padli z odpadajočim listjem v jeseni in poženejo v topli in vlažni spomladanski zemlji svoje klice, ki jih veter nanosi na spodnje dele listov, kjer vsrkajo in poženejo podgobje, pri višjih rastlinah pravimo temu korenine, v listne dihalne odprtine, reže nazvane, ki jih je na stotisoče na vsakem listu. Iz tega podgobja zraste vrhnji del glivice, ki nam pod drobnogledom nudi sliko bilke, poznane pod imenom marijine solzice. Ta drobna zrnca v kratkem dozori, se razpočijo in vržejo iz sebe neštevilne množine kužnega prahu, ki ob topli vlažnosti spet izkalijo, se zajedo v list in povzročijo z izsesavanjem hrane porjavenje in propad lista — gostitelja.

Vsa obramba proti peronospori obstoji v tem, da pravočasno, to se pravi, še pred nastopom bolezni preprežemo spodnje strani listov z obrambno plastjo bakrene apnene razstopine. Če pade kužna klica na to plast, ji obrambno sredstvo ne pusti izkaliti in napad je preprečen. Tako smo s pravočasnim škropljenjem dosegli dvoje. Prvič smo rešili zeleni list, ki je rastlini tako potreben, kakor pljuča človeku, drugič pa smo preprečili nadaljnje širjenje bolezni. Škropljenje hmelja, ki doseže prvi meter višine, ni nikakšna kaprica rastlinske zdravstvene službe, temveč nujno potreben ukrep, s katerim preprečimo, da nam bolezen ne zleze višje na drogove, kjer bi se popenjala navzgor in čakala, da nam za primer vlažnega vremena za časa cveta, ki bi nam oviralo ali celo onemogočilo škropljenje, napade cvet in nam uniči ves celotni trud. Kakor je po toči prepozno zvoniti, tako je prepozno in brez prave koristi škropljenje v kobule, če smo po nemarnosti opustili prejšnjo učinkovito obrambo.

6. KAKO BOMO SUŠILI

Kar vedno eno gode, si mislijo naši stari hmeljarji, ko jim podajamo leto za letom navodila o sušenju hmelja. Kakor so dozdevno upravičeni pri tej svoji pripombi, vendar nimajo prav, saj moramo žal vsako leto pri prevzemu blaga ugotavljati še vedno mnogo nedostatkov in nepravilnosti pri sušenju tega dragocenega izvoznega artikla. Pri sušenju je treba posebno paziti, da toplota nad spodnjimi sušilnimi koriti nikoli za dalj časa ne preseže 45° C. Sušenju pridelka morajo hmeljarji posvetiti vso pažnjo, da ohrani hmelj ne le svojo zeleno barvo in lesk, temveč zlasti paziti, da ostane hmeljeva moka, kolikor se največ da, pri svoji, ko limona svetli barvi.

7. PROČ S HMELJEVINO

Prav pohvaliti je treba naše hmeljarje, da dosledno in brez izjeme iz leta v leto puščajo hmeljevino dozoreti, da potujejo hranilne snovi iz vsihajoče rastline v koreniko, odkoder se vračajo na pomlad v novo poganjajočo rastlino. Dognano je namreč in so se o tem naši hmeljarji sami prepričali, da živi rastlina od teh shranjenih snovi prav do na-

stavka cvetja. Kakor je to početje hvalevredno, je pa tudi škodljivo puščati hmeljevino še v novembru ali pa celo vso zimo neodrezano v hmeljiščih. Predvsem je to škodljivo zaradi tega, ker v odmrli hmeljevini najdemo dobro zavetišče številni živalski škodljivci in prezimijo zimski trosi peronospore, da se morejo le-ti ohraniti na življenju in pričeti takoj na pomlad svoje pogubno delovanje. Na drugi strani pa zaradi neporezane hmeljevine ne moremo izvesti jesenske odorave vrst izven kopic in ostanejo tako te vrste neodorane in se zemlja ne more prezebsti in prezračiti ter s tem agrotehničnim prijemom izboljšati rast in donos rastline v prihodnjem letu. Zato takoj porežite hmeljevino!

Kam z odrezano hmeljevino? V ogenj, je edino pravilen odgovor. Včasih so jo povijali v butarice in kurili z njimi v trdi zimi krušne peči. Danes ni za to delo delovnih moči na razpolago, zato naj hmeljarji hmeljevino kar na njivah sežejo. Grmade naj bodo manjše, da bi sadike pod njimi ne utrpeli škode.

8. ALI ŽE VESTE?

Da je v jeseni in v začetku zime zadnji čas za uporabo apnenega dušika v hmeljiščih? Letos so še nekateri hmeljarji zaradi pomanjkanja čilskega solitra gnojili z njim, kot na glavno gnojenje med rastjo. Pri tem so utrpeli hudo škodo, ker so jim več ali manj porjavili ne-le robovi listja, temveč tudi konci pokrovnih kobulnih lističev, kar je močno vplivalo na kakovost tega pridelka. Zelo napačno pa bi ravnal tisti, ki bi krivil za to nesrečo apneni dušik. Krivo ni gnojilo, temveč njegova napačna uporaba, kar so že takoj po uvedbi tega gnojila tudi zakrivil nekateri hmeljarji, pa so se te bridke izkušnje v teku let pozabile.

Zato bi priporočali vsem hmeljarjem, da se ne-le preskrbe že ob priliki prodaje letošnjega hmelja s sedaj razpoložljivim apnenim dušikom, temveč naj ga še pred jesenskimi deževjem na široko potrosijo po hmeljiščih, da se bo pravočasno raztopil in razkrojil v zemlji. Preskrbite torej hmeljsko rastlino pravočasno s potrebno hrano, da vam bo dala tudi drugo leto obilen in kakovostno odličen pridelek.

9. KAJ PA Z APNENJEM

Na to naši hmeljarji ne mislijo dosti. Kljub temu, da so naše njive precej prodnate, apna vedno primanjkuje. Naša hmeljišča je treba vsaj vsako četrto leto jeseni apniti, le na ta način bo hmelj tudi ostala gnojila dodobra izkoriščal in se razvil v bohotno rastlino.

10. VSE DO NEKE MERE — O ČITATELJIH

Vsem je znana tista poučna zgodba neprestanega jahača, ki se je dolgo zaman spravljal na konja. Ko je bil z vsemi svojimi podvigi pri kraju, je v skrajni sili obupno vzkliknil: »Vsi svetniki pomagajte!« in se je zagnal z vso močjo na konja. Pa je odletel preko sedla. Pobral se je, počohljaj se za ušesom, pa je preudarno odločil: »Polovica naj jih odstopi!« To pot je srečno pristal na konju.

Na tega jahača se večkrat spomnim, ko ponovno pišemo o tem in onem. Naše glasilo izhaja v skromnem obsegu štirih strani enkrat na mesec in se ne sme dogajati, da bi ga čitatelj površno preletel, ko ga dobi v roke, temveč ga naj pazljivo večkrat prečita. Če čitamo zanimivo knjigo, jo kaj radi čez tedne in celo leta spet vzamemo v roke in najdemo še vedno polno lepih mest v njej, ki smo jih pri prejšnjem čitanju prezrli, pa so vendar važna, da, celo morejo dati povsem nov vtis o celotnem delu.

Tolikanj bolj velja to za strokovno glasilo, ki daje nasvete, kateri dostikrat odločajo o usodi vašega celoletnega truda v hmeljnikih. Celu učitelj se mora vedno znova učiti in ga ni hmeljarja, ki bi mogel trditi, da on že vse ve, kar je treba vedeti o hmeljarstvu. Vemo, da je med nami močan, starih hmeljarskih izkušenj dobro založen kader, zavedati se pa moramo, da neumorno delujoča kmetijska veda odkriva vedno nova, za hmeljarje življenjsko važna pota. Na drugi strani pa moramo vzgojiti nove kadre mladih hmeljarjev, ki potrebujejo jasnih navodil za svojo težavno nalogo.

Zato se ne sme dogajati, da bi uporabljali hmeljarji svoje zadružno glasilo za podnet ali pa bi vanj zavijali prekajeno slano za malo južino. List je treba shraniti za poznejša leta in za bodoče rodove. Bolhači, uši, peronospora, rdeči pajek in druge bolezni ter škodljivci se pojavljajo kakor nevšečni svetniki vsako leto v hmeljski pratiki. Nihče vendar ne bo čakal, kaj bo svetoval »Hmeljar« v prihodnji številki, temveč bo pogledal, kaj je dejal o tem vprašanju prejšnja leta. Prej ko namreč zgrabiš bolezen ali škodljivca, laže ga premagaš. Hmeljarji, shranjujte vaše strokovno zadružno glasilo, ki vam bo kažipot in vodilo o vašem delu!